

Motion till riksdagen

1987/88:Sf14

av Nils Carlshamre m. fl. (m)

om bistånd åt asylsökande, m. m. (prop. 1987/88:80)

I propositionen föreslås en ny lag, som i korthet innebär att asylsökande skall ha rätt till bistånd i form av kostnadsfri bostad, dagbidrag och särskilt bidrag. Förslaget är bra så till vida att en ökad schablonisering kan ske genom att biståndet görs generellt. Det är vidare administrativt enkelt, vilket vi efterlyst i motioner.

Vi beklagar emellertid att ställningstagandet till frågan om bistånd för asylsökande inte kan göras i ett sammanhang, när riksdagen skall ta ställning till förslag i anledning av de båda utredningarna rörande asylsökande (asylärendeutredningen – SOU 1988:2 – samt utredningen för översyn av utlänningslagen – SOU 1988:1). Föreliggande lagförslag bygger på en av de nämnda utredningarna oberoende departementspromemoria (Ds A 1987:1).

Rätten till bistånd enligt den föreslagna lagen är villkorlig. En asylsökande får inte rätt till bistånd till sin försörjning om vederbörande inte uppfyller kraven att antingen vistas på den förläggning, eller i den kommun, som anvisats av invandrarverket eller i en kommun där en mycket nära anhörig vistas eller då "synnerliga skäl" föreligger. Skälen för detta synes främst vara att motverka en alltför stark koncentration av asylsökande och flyktingar till vissa storstadsområden.

Socialstyrelsen liksom Sveriges Advokatsamfund är kritiska till att förslaget omfattar även asylsökande, som vistas i en kommun. De anser att den endast bör omfatta asylsökande, som vistas i förläggning.

Socialstyrelsen anser att ett nytt bidrag till asylsökande, som inte vistas i en förläggning, bör samordnas med ett framtida bidrag för flyktingar som fått uppehållstillstånd. Styrelsen anser: "För att förbättra dessas möjligheter att komma ut på arbetsmarknaden bör svenskundervisningen kombineras med praktik eller andra utbildningsinsatser och ett generellt bidrag utgå till alla som deltar. Dessa frågor bör därför utredas i ett sammanhang."

Svenska Flyktingrådet har angett synpunkter som i stort sett överensstämmer med socialstyrelsens.

Såväl socialstyrelsen som Svenska Flyktingrådet uttrycker kritiska åsikter mot att de asylsökandes rörelsefrihet kommer att starkt begränsas och anser att den svåra bakgrunden för människor som flytt från långvarig förföljelse, förlust eller avsked från nära anhöriga, tortyr eller krig måste beaktas noga vid utformningen av mottagandet i Sverige.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering anser att ett lagförslag i denna

fråga bör vara så utformat att det inte särbehandlar asylsökande utlänningar. Han är också – liksom socialstyrelsen – kritisk mot inskränkningarna i de asylsökandes rörelsefrihet och ifrågasätter, om det är förenligt med regeringsformen och vissa internationella konventioner.

Föredragande statsrådet tillbakavisar kritiken vad gäller regeringsformen med att denna enbart gäller svenska medborgare. Denna förklaring är alltför förenklad, men vi konstaterar dock att regeringsformen inte gäller asylsökande.

När det gäller flyktingkonventionens bestämmelser är förhållandet sådant, att en asylsökandes eventuella flyktingstatus inte avgörs förrän frågan om uppehållstillstånd prövas.

Vad slutligen gäller rörelsefriheten i landet är denna i och för sig inte inskränkt, men något bistånd utgår ej, om den asylsökande lämnar förläggningen eller anvisad plats i en kommun.

Mer irrelevanta men för den enskilde asylsökande nog så viktiga faktorer är den personliga bakgrunden och vederbörandes personliga situation psykiskt, emotionellt och somatiskt mot bakgrund av genomgångna upplevelser.

Ombudsmannen mot etnisk diskriminering anser, att en viss flexibilitet måste finnas inom det föreslagna systemet. Om t. ex. en asylsökande föredrar att under en övergångstid bo trångt och obekvämt med släktingar (ej ens närstående) och dessa godtar arrangemanget, bör även samhället göra det genom att t. ex. ge bidrag till uppehållet men ej alls eller endast till viss del vad beträffar bostaden.

Vi vill för vår del anföra följande:

Vi kan acceptera att en särlagstiftning införs beträffande bistånd till asylsökande, men beklagar att vi inte samtidigt kunnat ta del av förslagen rörande en väsentlig förkortning av vistelsetiden på förläggning. En sådan vistelse bör förkortas till fyra veckor men uppgår i dag till åtskilliga månader.

Vi kan konstatera, att det i kommunerna kommer att finnas såväl flyktingar med uppehållstillstånd – som kommer att få bistånd enligt socialtjänstlagen – som asylsökande med den föreslagna formen av bistånd. Det kan uppstå svårigheter med att förklara varför olika bidragsnivåer utgår för de olika kategorierna.

Socialtjänstlagen har ett *ytersta ansvar* för varje människa, som vistas i en kommun. Det torde uppkomma situationer där bistånd enligt socialtjänstlagen bör kunna utgå även till en asylsökande. Den föreslagna lagen innebär då – enligt vad vi kunnat utläsa – att kommunen själv får stå för kostnaderna. Propositionen anger på intet sätt vad som skall ske om en asylsökande avviker från en förläggning eller från en kommun till en annan. Kommer då polishämtning att ske eller blir följden den ovan redovisade?

Det torde enligt vår mening vara nödvändigt att i socialtjänstlagen införa en särskild paragraf som anger att en annan form av bistånd kan förekomma i stället för det som nu regleras i nämnda lag. Den föreslagna formen av bistånd bör kunna ges en annan benämning, t. ex. bidrag eller ekonomiskt stöd, vilket socialstyrelsen föreslagit. Riksdagen bör vid detta ärendes

behandling besluta om en anpassning av socialtjänstlagen i enlighet med det anförda.

Mot. 1987/88
Sf14

När det gäller det *särskilda bidraget* vill vi för vår del betona, att det bör kunna tillämpas relativt generöst. Schabloniseringen får inte vara alltför långtgående.

Vi delar ombudsmannens för etnisk diskriminering åsikt att det måste finnas en större flexibilitet inom det föreslagna systemet än § 2 p. 4 anger.

Vi föreslår att paragrafen får följande lydelse:

4. *vistas i en kommun, som den asylsökande har familjeanknytning till eller har andra särskilda skäl att vistas i.*

Med hänsyn till riksdagens ärendehantering och behovet av grundlighet i den lagstiftande statsmaktens överväganden är det inte lämpligt att den föreslagna lagen träder i kraft redan den 1 maj i år. Vi föreslår att ikraftträdandet sker den 1 juli i stället.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar om en ändring i socialtjänstlagen för att få överensstämmelse med lagen om bistånd åt asylsökande m. fl. i enlighet med vad i motionen anförts,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att det särskilda bidraget bör ges en generös tillämpning,

3. att riksdagen beslutar att § 2 p. 4 i den föreslagna lagen om bistånd åt asylsökande m. fl. får följande lydelse:

"vistas i en kommun, som den asylsökande har familjeanknytning till eller har andra särskilda skäl att vistas i",

4. att riksdagen beslutar att den föreslagna nya lagen jämte lagändringarna skall träda i kraft den 1 juli 1988.

Stockholm den 5 februari 1988

Nils Carlshamre (m)

Göte Jonsson (m)

Lennart Blom (m)

Göran Ericsson (m)

Karin Falkmer (m)

Siri Häggmark (m)

Blenda Littmarck (m)

Ewy Möller (m)

Sten Andersson (m)

i Malmö

Ingegerd Troedsson (m)

Görel Bohlin (m)

Ingvar Eriksson (m)

Ann-Cathrine Haglund (m)

Gullan Lindblad (m)

Jerry Martinger (m)

Karl-Gösta Svenson (m)